

Täydennys Lapuanjoen yhteistarkkailuohjelmaan / kalataloustarkkailu:

Isoniemen Turve Oy/ **Pirunpäännevan, Etelämäennevan ja Mutikannevan turvetuotantoalueet**

Suomenselän Bioenergia Oy/ **Ypyrinneva**

Lapuanjoen yhteistarkkailuohjelmaan esitetään kalataloustarkkailun osalta lisättäväksi Isoniemen Turve Oy:n ja Suomenselän Bioenergia Oy:n *taulukossa 1* mainitut tuotantoalueet. Pirunpäännevalle ja Etelämäennevalle on yhteinen ympäristölupa.

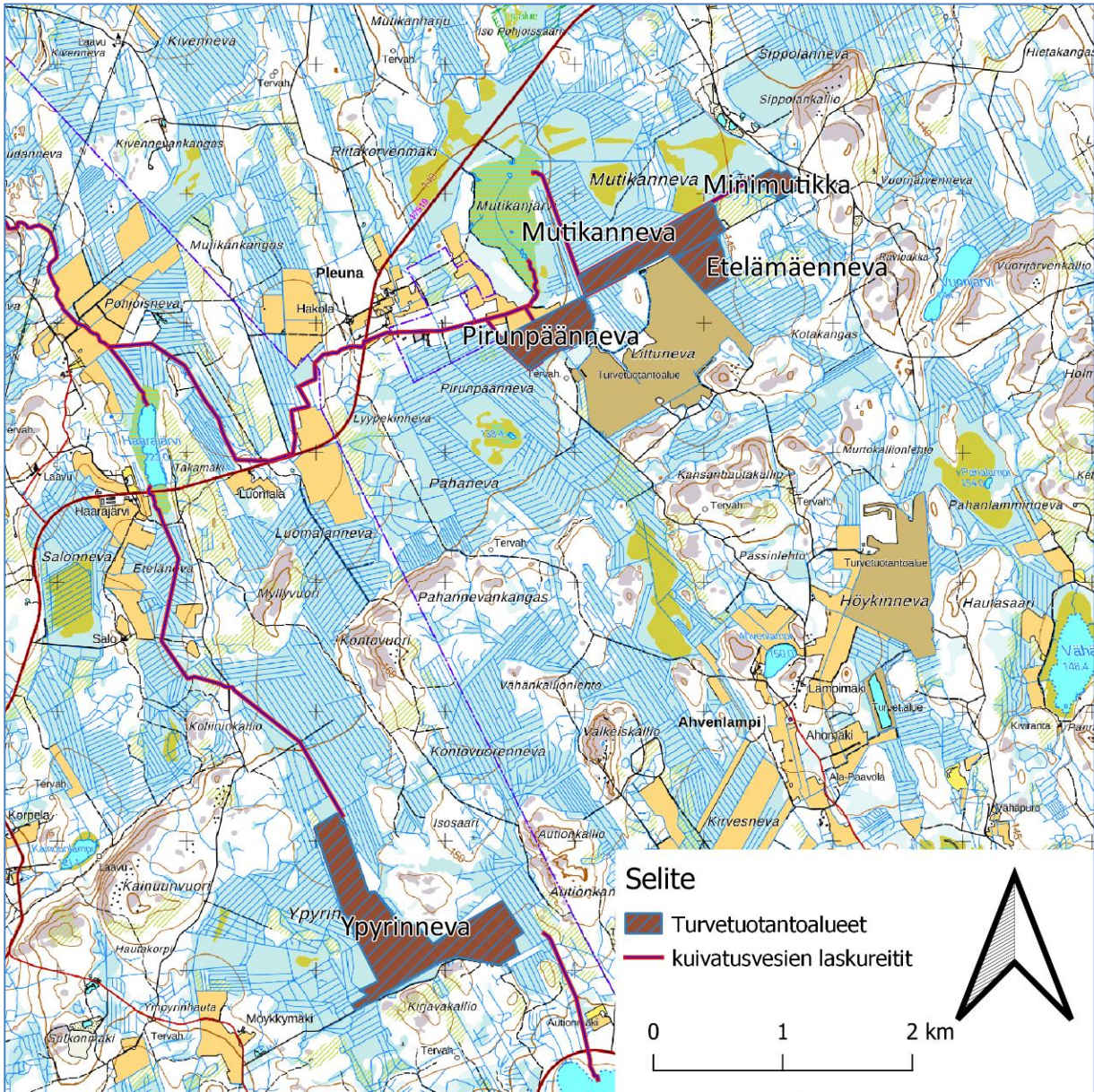
Taulukko 1. Yhteistarkkailuun lisättävä tuotantoalue/luvanhaltija (A = luvan mukainen pinta-ala).

Tuotantoalue/Luvanhaltija	A (ha)	Lupa	Purkuvesistö
Lakajoen valuma-alue (44.036)			
Pirunpäänneva, Alajärvi / Isoniemen Turve Oy	20	24.11.2014, Nro 243/2014/1, Dnro LSSAVI/11/04.08/2014	laskuoja → metsäojat → Väliluoma → Lakajoki → Lapuanjoki
Etelämäenneva, Alajärvi / Isoniemen Turve Oy	9,9	24.11.2014, Nro 243/2014/1, Dnro LSSAVI/11/04.08/2014	laskuoja → Mutikanjärvi → metsäojasto → Väliluoma → Lakajoki → Lapuanjoki
Mutikanneva, Alajärvi / Isoniemen Turve Oy	20	22.8.2008, nro 87/2008/4, Dnro LSY-2007-Y-130 17.10.2023, Nro 122/2023, Dnro LSSAVI/9877/2023	laskuoja → Mutikanjärvi → metsäojasto → Väliluoma → Lakajoki → Lapuanjoki
Ypyrinneva, Kuortane / Suomenselän Bioenergia Oy	78	LSY-2004-Y-2004	laskuoja → metsäojat → Haarajärvi → Lakajoki → Lapuanjoki

Toiminnan kuvaus

Pirunpäännevan, Etelämäennevan ja Mutikannevan turvetuotantoalueet sijaitsevat Alajärven kaupungin Kurejoen kylässä noin 13 km kaupungin keskustasta lounaaseen ja noin 11 km Kuortaneen keskustasta koilliseen. Etäisyys Kuortaneen kunnan rajalle on noin 1,4 km. Alueiden välittömässä läheisyydessä sijaitsee myös Littunevan turvetuotantoalue (Turve Team Lampimäki Oy).

Ypyrinnevan tuotantoalue sijaitsee n. 9 km Kuortaneen keskustasta koilliseen (Kuva 1.). Nevalla tuotetaan palaturvetta ja tuotantopinta-ala on 78 ha. Ypyrinnevan valumavedet käsitellään perustason vesiensuojelurakenteilla ja pintavalutuksella. (Pohjanlumme ky, 2018)

Kuva 1. Turvetuotantoalueiden sijainti ja laskureitit. Ypyrinnevalle on merkitty arvioitua laskureitit. Kuvassa olevalla Minimutikka -nevalle ei ole kalataloudellista veloitusta, joten kyseistä nevaa ei huomioida tarkkailuohjelmaesityksessä vaikka se kuvassa on merkittynä. Taustakartta: Maanmittauslaitoksen Karttakuvapalvelu (WMTS) 04/2025.

Sekä Pirunpäännevan että Etelämäennevan kuivatusvedet johdetaan sarkaojissa lietetaskujen ja päisteputkipidättimien kautta kokoojaojaan ja edelleen virtaamansäätöpadon kautta laskeutusaltaaseen. Pirunpäännevan turvetuotantoalueen kuivatusvedet johdetaan pumpaamalla kasvillisuuskentälle ja Etelämäennevan turvetuotantoalueen vedet pintavalutuskentälle. Mutikannevan valumavedet käsitellään perustason vesiensuojelurakenteilla ja ojitetulla rämeellä sijaitsevalla ympärivuotisesti käytössä olevalla pintavalutuskentällä.

Pirunpäännevan kuivatusvedet johdetaan metsäojastoa pitkin Välliluomaan ja edelleen Lakajokeen. Etelämäennevan ja Mutikannevan kuivatusvedet johdetaan metsäojastoa pitkin umpeen kasvaneeseen Mutikanjärveen ja edelleen metsäojastoa pitkin Välliluomaan ja Lakajokeen.

Ypyrinnevan turvetuotantoalueen länsiosan (52 ha), kuivatusvedet johdetaan pintavalutuskentältä metsäojien kautta Haarajärveen ja edelleen Lakajokeen ja lopulta Lapuanjokeen. Vastaavasti itäosan (32 ha) kuivatusvedet johdetaan pintavalutuskäsittelyn jälkeen metsäojan kautta Kaarankajärveen. Tuotantoalueen itäosan purkuvesistöä ei huomioida yhteistarkkailuun liittämässä valvojan suostumuksella. Turvetuotannosta aiheutuva kuormitus on Lakajoen vesistöalueen osalta arvioitu avovesikaudella seuraavaksi: 1 kg fosforia, 32 kg typpeä, 130 kg kiintoainetta ja 1160 kg orgaanista ainetta (Ypyrinnevan ympäristölupapäätös). (Pohjanlumme ky, 2018)

Vesistön kuvaus

Tuotantoalueet sijaitsevat Lapuanjoen vesistöalueella Lapuanjoen yläosan alueella Lakajoen valuma-alueella (44.036). Turvetuotantoalueiden kuormitus kohdistuu Lakajoen keski- ja yläosalle laskevaan Välliluomaan.

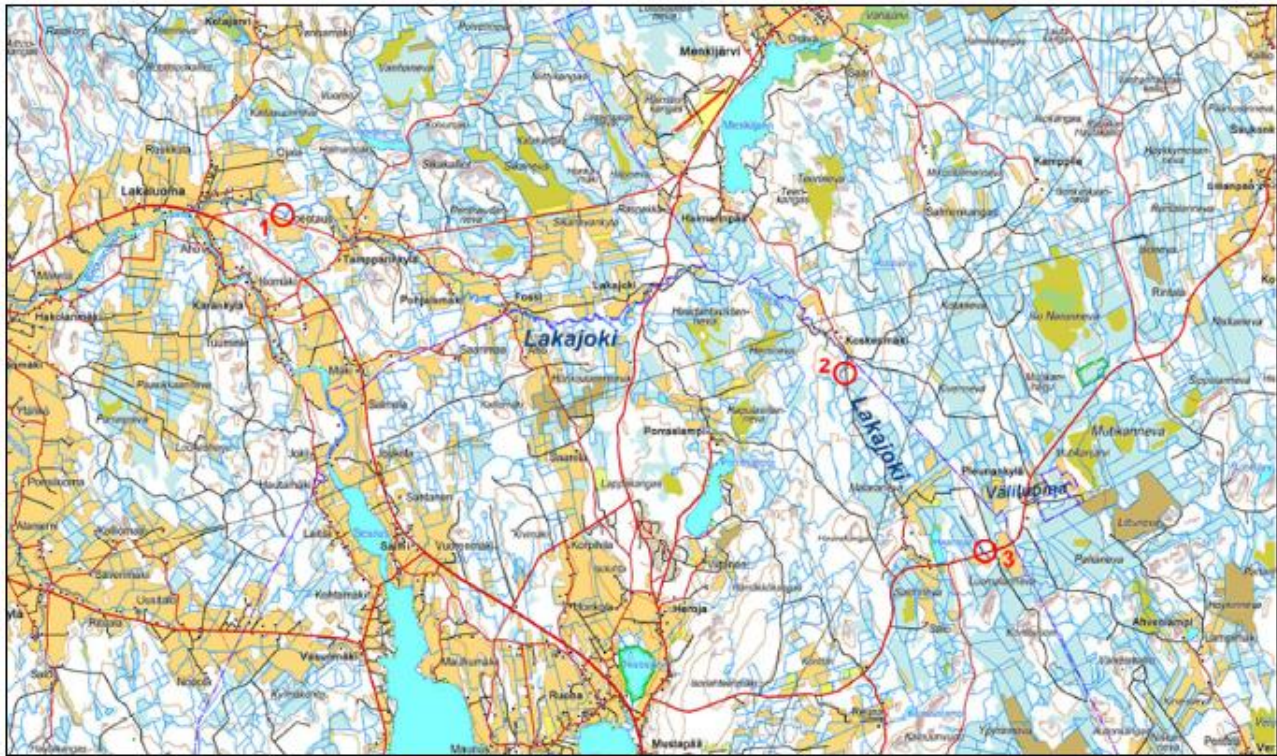
Välliluoma on n. 5 km pituinen umpeenkasvaneesta Mutikanjärvestä Lakajoen yläosaan laskeva luoma. Se virtaa pelto- ja metsäalueiden halki ennen yhtymistään Lakajoen yläosaan. Välliluoman yläosan veden laatua on seurattu osana turvetuotantoalueiden velvoitetarkkailua 2000-luvulla (Pohjanlumme Ky 2018). Luoman veden laatu on ollut hyvin vaihteleva. Ajoittain laatutekijät ovat olleet lähes hyvälaatuisten luonnonvesien tasolla, mutta toisinaan samaa luokkaa kuin suuresta ravinne- ja kiintoainekuormituksesta kärsivissä vesistöissä. Välliluoman yläosalta on tavattu ahventa ja haukea.

Lakajoki on 20 km:n mittainen Lapuanjokeen laskeva joki, joka alkaa Alajärven Haarajärvestä. Lakajoen valuma-alueen pinta-ala on 139 km² ja turvetuotantoalueiden osuus valuma-alueesta on noin 2 %. Lakajoen on arvioitu olevan hyvässä ekologisessa tilassa (Hertta 2024). Lakajoen keskiosalta otettujen vesinäytteiden perusteella jokivesi on tummaa ja ravinteikasta. pH-arvot ovat selvästi happaman puolella. Koekalastusrekisteriin tallennetun tiedon perusteella kalastoon kuuluvat ainakin kivisimppu, taimen, ahven, hauki, made, lahna, särki ja kiiski.

Tuotantoalueiden aiempi kalataloudellinen tarkkailu

Pirunpäänneva, Etelämäenneva, Mutikanneva ja Ypyrinneva ovat osallistuneet aikaisemmin Lakajoen valuma-alueen yksityisten turvetuottajien kalataloudelliseen yhteistarkkailuun. Yhteistarkkailussa on ollut mukana Pirunpaannevan (Jarkko Isoniemi/LSY-2003-Y-6), Ypyrinnevan (Suomenselän Bioenergia Oy/LSY-2004-Y-2004), Littunevan (Turve Team Lampimäki) ja Honkisaarennevan (Kuortaneen Kiinteistöhuolto Oy/LSSAVI/528/04.08/2010) turvetuotantoalueet. Yhteistarkkailua on toteutettu Etelä-Pohjanmaan Vesitutkijat Oy:n laatiman ja Pohjanmaan TE-keskuksen 14.1.2014 antamalla päätöksellä (Dnro POHELY/122/5723/2010) hyväksymän ohjelman mukaisesti. Tarkkailuohjelma kattoi vuodet 2013–2017. Koekalastukset on tehty vuosina 2013, 2015 ja 2017 kahdella Lakajoessa sijaitsevalla ja yhdellä Välliluomassa sijaitsemalla koealalla (Pohjanlumme Ky 2017) (kuva 2). Tarkkailuohjelma on päivitetty tämän jälkeen vuosille 2018–2025. Varsinais-Suomen ELY-keskus on hyväksynyt tarkkailuohjelman 8.8.2018 päätöksellään VARELY/438/5723/2018.

Vuosien 2017 ja 2015 sähkökalastuksissa ei ole saatu kaloja, eikä kaloista, ravuista tai pikkunahkiaisista tehty näköhavaintoja pyyntien aikana. Vuonna 2013 ainoastaan Lakajoen Koskenkylän kohteelta saatiin muutama pienikokoinen ahven (Pohjanlumme Ky 2017). Koekalastusrekisterin mukaan kohteilla *Lakajoki koskenmäki* ja *Lakajoki tyrnikoski* on koekalastettu vuonna 2024. Näistä jälkimmäisessä on saatu kaksi madetta ja kaksi taimenta.

Kuva 2. Lakajoen kalataloudelliseen yhteistarkkailuun (2013–2017) sähkökalastuskohteiden sijainti. 1 = Lakajoki Tyrnävä, 2 = Lakajoki Koskenmäki ja 3 = Värilä, Luoma. Kartta: Pohjanlumme Ky 2018.

Esitys kalataloustarkkailuksi

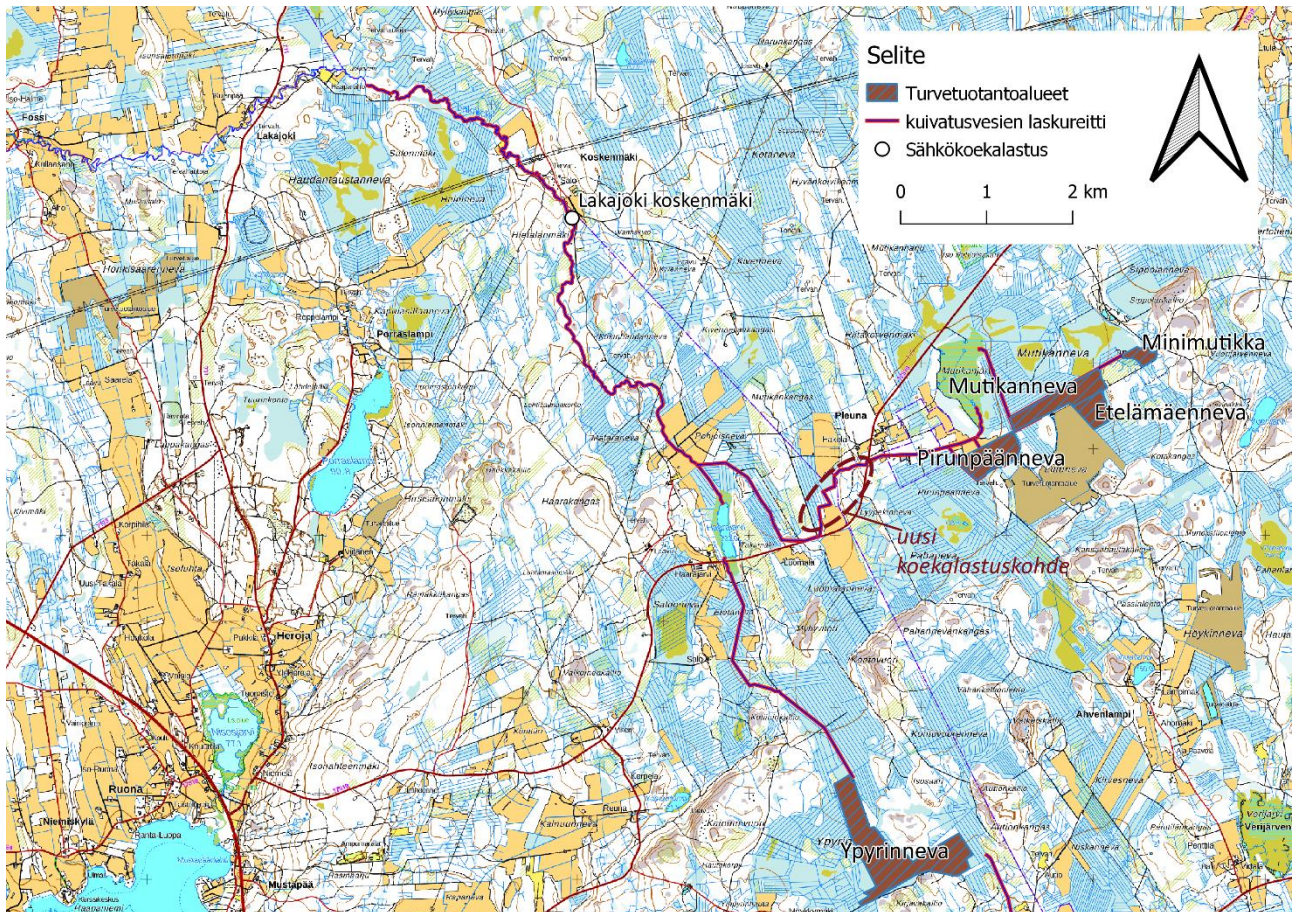
Pirunpäännevan, Etelämäennevan, Mutkannevan ja Ypyrinnevan kalataloustarkkailut esitetään liitettäväksi osaksi Lapuanjoen yhteistarkkailua. Yhteistarkkailussa noudatetaan Pohjanmaan vesi ja ympäristö ry:n 29.10.2021 laatimaa Lapuanjoen yhteistarkkailuohjelmaa. Varsinais-Suomen ELY-keskus on hyväksynyt tarkkailuohjelman 19.7.2022 päätöksellään VARELY/1008/2022. Tarkkailuohjelmaa on päivitetty tämän jälkeen tarkkailuun liittyneiden yksityisten turvetuotantoalueiden osalta ja alueiden ohjelmat on hyväksytty erillisillä päätöksillä.

Koekalastukset

Tuotantoalueiden kalataloudellisia vaikutuksia tarkkaillaan sähkökoekalastuksin. Seuraavan kerran koekalastukset tehdään vuonna 2025 ja tämän jälkeen kolmen vuoden välein. Koekalastukset esitetään tehtäväksi kahdella kohteella yhden pyyntikerran menetelmällä (taulukko 2 ja kuva 3). Kohteista toinen, *Lakajoki Koskenmäki*, on koekalastettu aiemminkin osana alueiden tarkkailua (Pohjanlumme Ky 2017 ja 2018). Koska koordinaateissa on epäselvyyttä, käytetään koekalastusrekisterin mukaista sijaintia. Vuonna 2025 etsitään Värilän yläosalta toiseksi kohteeksi etenkin koskikalojen elinympäristöksi soveltuva ala, joka koekalastetaan samassa yhteydessä. Lakajoen yhteistarkkailuohjelmasta (2018–2025) annetun päätöksen (VARELY/438/5723/2018) mukaan rakenteeltaan soveliaasta purouomaa saattaa esiintyä esimerkiksi Pleunankylässä maantien nro 17519 alapuolella. Ensimmäisen koekalastuksen perusteella arvioidaan koekalastusalan soveltuvuutta.

Taulukko 2. Koekalastusmenetelmät ja -paikat (täydennys Lapuanjoen yhteistarkkailuohjelmaan). Uuden kohteen nimi ja koordinaatit täydennetään ensimmäisen koekalastuksen jälkeen.

Koekalastusalat	Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)	Menetelmä	Seuraava kalastusvuosi
Lakajoki, Koskenmäki	6979688–325944	sähkökoekalastus	2025
Uusi kohde, Pleunan kylä	täydennetään	sähkökoekalastus	2025

Kuva 3. Sähkökoekalastuskohteiden sijainnit; Lakajoen koskenmäki ja ympärillä merkitty alue, josta etsitään sopiva uusi koekalastusala paikanpäällä. Taustakartta: Maanmittauslaitoksen Karttakuvapalvelu (WMTS) 2025.

Koekalastuksissa ja niiden saaliiden käsittelyssä noudatetaan teoksen "Ohjeet standardinmukaisiin koekalastuksiin" (Olin ym. 2014, RCTL:n työraportteja 21/2014) suosituksia. Kunkin koelan pinta-alan tulee olla mahdollisuuksien mukaan 300 m², mielellään yli 450 m². Alle viisi metriä leveissä kohteissa voidaan kalastettavan alueen koko määrittää pinta-alan sijaan kalastettavana joen pituutena, jolloin kalastettavan alueen tulee olla pituudeltaan vähintään 24–27 kertaa joen keskimääräinen leveys kalastettavalla kohteella. Pyynnin tulokset tallennetaan valtakunnalliseen koekalastusrekisteriin kenttätyövuoden loppuun mennessä.

Kalastustiedustelu

Lapuanjoen yhteistarkkailun kalataloustarkkailuohjelmaan sisältyy koko tarkkailualueutta koskeva kalastustiedustelu viiden vuoden välein. Tiedustelu toteutetaan seuraavan kerran vuonna 2027, koskien vuoden 2026 kalastusta. Pirunpäänneva, Etelämäenneva, Mutikanneva ja Ypyrinneva osallistuvat yhteistarkkailun kalastustiedusteluun.

Kalastustiedusteluissa noudatetaan ensisijaisesti teoksen "Kalavarojen käyttö ja hoito" (Salminen ja Böhling (toim.) 2018, Luke) ja toissijaisesti teoksen "Kalataloustarkkailu, periaatteet ja menetelmät" (Böhling ja Rahikainen (toim.) 1999, riistan ja kalantutkimus) suosituksia.

Raportointi

Tulosten raportointi sisällytetään Lapuanjoen yhteistarkkailuohjelman kohdassa 8 mainittuun kalataloustarkkailun yhteenvedoon. Koekalastusten tulokset raportoidaan kenttätyövuotta seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä.

VIITTEET

Pohjanlumme Ky 2017: Lakajoen kalataloudellinen yhteistarkkailu 2017. Yksityiset turvetuottajat. Seinäjoki 2017.

Pohjanlumme Ky 2018: Lakajoen (Lapua ja Kuortane) kalataloudellinen yhteistarkkailuohjelma vuosille 2018–2025. Yksityiset turvetuottajat. Seinäjoki 2018.

Olin M., Lappalainen A., Sutela T., Vehanen T., Ruuhijärvi J., Saura A. ja Sairanen S. 2014: Ohjeet standardinmukaisiin koekalastuksiin. RKTL:n työraportteja 21/2014.

Rahikainen, M., & Böhling, P. 1999: Kalataloustarkkailu: periaatteet ja menetelmät. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos.

Salminen, M. ja Böhling, P. (toim.) 2018: Kalavarojen käyttö ja hoito. Luonnonvarakeskus, Maa- ja metsätalousministeriö.

Vesisenaho, P. & Jutila, H. 2021: Lapuanjoen yhteistarkkailuohjelma. Kuormitus-, vesistö- ja kalataloustarkkailu. Pietarsaari.